A BIZOTTSÁG (EU) 2020/1049 VÉGREHAJTÁSI HATÁROZATA

(2020. július 15.)

az in situ előállított nitrogénből álló biocid termékek kulturális örökségvédelmi célból történő engedélyezésének Franciaország számára való lehetővé tételéről

(az értesítés a C(2020) 4715. számú dokumentummal történt)

(Csak a francia nyelvű szöveg hiteles)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre,

tekintettel a biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról szóló, 2012. május 22-i 528/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre ([1]) és különösen annak 55. cikke (3) bekezdésére,

a biocid termékekkel foglalkozó állandó bizottsággal való konzultációt követően,

mivel:

(1) Az 528/2012/EU rendelet I. melléklete olyan hatóanyagokat tartalmaz, amelyek kedvezőbb környezeti, humán- vagy állategészségügyi profillal rendelkeznek, mint a veszélyesebb vegyi anyagok. Az e hatóanyagokat tartalmazó termékek ezért egyszerűsített eljárás keretében engedélyezhetők. A nitrogén azzal a korlátozással szerepel az 528/2012/EU rendelet I. mellékletében, hogy csak korlátozott mennyiségben, közvetlen felhasználásra kész tartályokban használható fel.

(2) A Bizottság az 528/2012/EU rendelet 86. cikke alapján jóváhagyta többek között a nitrogénnek a 18. terméktípusba (rovarölő szerek) tartozó biocid termékekben hatóanyagként való felhasználását ([2]). Több tagállamban, köztük Franciaországban is engedélyezettek olyan biocid termékek, amelyek nitrogént tartalmaznak a jóváhagyott formában, és gázpalackokban vannak kiszerelve ([3]).

(3) A nitrogén in situ a környezeti levegőből is előállítható. Az in situ előállított nitrogén felhasználása jelenleg nem engedélyezett az Unióban, és nem szerepel sem az 528/2012/EU rendelet I. mellékletébe foglalt jegyzékben, sem pedig a biocid termékekben található létező hatóanyagok felülvizsgálati programjában szereplő hatóanyagoknak az 1062/2014/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet ([4]) II. mellékletében foglalt jegyzékében.

(4) Az 528/2012/EU rendelet 55. cikkének (3) bekezdésével összhangban Franciaország 2020. január 14-én kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz az említett rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontjától való eltérés iránt, amelyben azt kérte, hogy a kulturális örökség védelme érdekében tegyék lehetővé számára a környezeti levegőből in situ előállított nitrogént tartalmazó biocid termékek engedélyezését (a továbbiakban: kérelem).

(5) A rovaroktól a mikroorganizmusokig a károsító szervezetek széles köre károsíthatja a kulturális örökséget. E szervezetek jelenléte nemcsak maguknak a kulturális javaknak a pusztulásához vezethet, hanem azzal a veszéllyel is jár, hogy az említett károsító szervezetek a közelben lévő más tárgyakra is átterjednek. Megfelelő kezelés nélkül a tárgyak helyrehozhatatlanul károsodhatnak, ami súlyosan veszélyezteti a kulturális örökséget.

(6) Az in situ előállított nitrogénnel nagyon alacsony oxigénkoncentrációjú ellenőrzött légkört (anoxia) hoznak létre a kulturális örökség részét képező tárgyakon található károsító szervezetek elleni védekezésre szolgáló állandó vagy ideiglenes zárt kezelősátrakban vagy -kamrákban. A nitrogént kiválasztják a környezeti levegőből, és beszivattyúzzák a kezelősátorba vagy -kamrába, ahol a légkör nitrogéntartalmát megközelítőleg 99 %-ra emelik, következésképpen az oxigén szinte teljesen elfogy. A kezelési területre szivattyúzott nitrogén nedvességtartalmát a kezelendő tárgynak megfelelő igények szerint határozzák meg. A kezelősátorban vagy -kamrában létrehozott feltételek között a károsító szervezetek nem tudnak életben maradni.

([1]) HL L 167., 2012.6.27., 1. o.

([2]) A Bizottság 2009/89/EK irányelve (2009. július 30.) a 98/8/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv I. mellékletének a nitrogén hatóanyagként való felvétele céljából történő módosításáról (HL L 199., 2009.7.31., 19. o.).

([3]) Az engedélyezett termékek listája a következő címen érhető el: https://echa.europa.eu/hu/information-on-chemicals/biocidal-products

([4]) A Bizottság 1062/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete (2014. augusztus 4.) a biocid termékekben található valamennyi létező hatóanyag szisztematikus vizsgálatára irányuló, az 528/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben említett munkaprogramról (HL L 294., 2014.10.10., 1. o.).

(7) A Franciaország által benyújtott információk alapján úgy tűnik, hogy az in situ előállított nitrogén használata az egyetlen olyan hatékony technika a károsító szervezetek elleni védekezésre, amely a múzeumi gyűjteményekben és kiállításokon, valamint a kulturális örökség részét képező helyszíneken jelen lévő összes anyagtípus és anyagkombináció esetében ezek károsítása nélkül észszerű költségek mellett alkalmazható.

(8) Az EN 16790:2016 számú, „A kulturális örökség megőrzése. Integrált kártevő-mentesítés (IPM) a kulturális örökség védelme érdekében" című szabvány jegyzékében szerepel az anoxia, illetve a módosított vagy ellenőrzött légkör módszere, és e szabvány a nitrogént mint az anoxia előidézésére leginkább használt anyagot írja le.

(9) A károsító szervezetek elleni védekezésre más technikák is rendelkezésre állnak, mint például az alacsony hőmérsékletű kezelés, a hőkezelés és a gamma-besugárzás. Emellett más hatóanyagok is felhasználhatók. Franciaország szerint azonban e technikák mindegyike korlátozottan alkalmazható, mivel bizonyos anyagok károsodhatnak a velük való kezelés során, és ezért egyiket sem lehet kizárólagosan használni az összes anyagtípus és anyagkombináció kezelésére.

(10) A Franciaország által benyújtott információk alapján kétségek merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a hideg károsítómentesítés technikája valamennyi képző- és iparművészeti gyűjtemény esetében alkalmazható-e. A rétegelt szerkezetű anyagok (festett, lakkozott vagy viaszozott műalkotások, intarziák vagy inkrusztációs fonalakkal készített műtárgyak) esetében ez a technika károsíthatja az említett tárgyakat. A nemzeti jegyzékbe felvett kulturális örökség megőrzésekor – a közgyűjteményekkel rendelkező intézményekre alkalmazandó nemzeti örökségmegőrzési politikákkal összhangban – ugyanakkor nem engedhető meg, hogy ezen kétségek fennmaradjanak.

(11) Amint az a kérelemben is szerepel, a kulturális örökséggel foglalkozó intézmények nem alkalmazzák széles körben a magasabb hőmérséklettel végzett károsítómentesítést. Akárcsak a hideg károsítómentesítés esetében, a hőkezelésnél is aggályok merültek fel annak a rétegelt anyagokra gyakorolt hatását illetően. Mi több, a hőkezelés során fennáll a veszély, hogy a ragasztók tapadóereje csökken, a viasztartalmú elemek meglágyulnak, és a korábban használt vegyi anyagok felszínre kerülnek, foltokat képezve a tárgyak felületén.

(12) A kérelemben szereplő információk alapján a gamma-besugárzási technikához az eljárás különleges biztonsági követelményeinek megfelelő és nagy szakértelmet igénylő speciális berendezésekre van szükség. Ezért ez egy költséges és nehezen ismételhető technika. Emellett e technika nem alkalmas átlátszó vagy áttetsző anyagok esetében, amelyek a gamma-sugárzás hatására könnyen homályossá vagy foltossá válnak.

(13) A kérelem alátámasztja, hogy a Franciaországban forgalomban lévő, más hatóanyagokat tartalmazó biocid termékeket alkalmazva olyan maradékanyagok jutnak a kezelt műtárgyak felületére, amelyek a környezetbe is kijuthatnak, és veszélyeztethetik az emberi egészséget. Emellett az említett anyagok jelentős hátrányokkal járnak a kulturális alkotások fizikai megőrzése szempontjából, mivel sokuk színváltozást, olajos vagy ragacsos folyadékok kilépését, felületi kristályosodást, illetve az állati eredetű anyagok DNS-ének megváltozását idézheti elő.

(14) Az elmúlt évtizedekben a kulturális örökség védelmét szolgáló integrált kártevő-mentesítés keretében egyre több kulturális örökségvédelmi intézmény keresett megoldásokat arra, hogy a potenciálisan veszélyes vegyi anyagok alkalmazása helyett olyan más technikákra – például az anoxiára – térjenek át, amelyek kíméletesebbek a kulturális örökség részét képező műtárgyak tekintetében, és kevésbé ártalmasak a velük dolgozó személyekre.

(15) A kérelemben szereplő információk szerint a gázpalackokba töltött nitrogén használata nem megfelelő alternatíva a múzeumok és kulturális örökségi helyszínek számára, mivel gyakorlati és gazdasági hátrányokkal jár. A gázpalackokba töltött korlátozott mennyiségek miatt gyakori szállítási műveletekre és külön raktárra van szükség. A gázpalackok nagy mennyiségben történő tárolása biztonsági kockázatot jelent a nyomás alatt lévő gáz jelenléte miatt. Az in-situ előállított nitrogénnel előidézett anoxia alacsonyabb költségekkel jár a kulturális örökséggel foglalkozó intézmények számára, mint a palackozott nitrogén alkalmazása. A kezelőkamrába és az in situ nitrogéngenerátorba történő kezdeti beruházáson túl ez az eljárás semmilyen más költséggel nem jár.

(16) Annak előírása a múzeumok és a kulturális örökség részét képező helyszínek számára, hogy többféle eljárást használjanak a károsító szervezetek elleni védekezésre – amelyek mindegyike csak meghatározott anyagok és tárgyak esetében alkalmazható –, ahelyett hogy egy már használatos, és az összes anyag esetében megfelelő eljárást alkalmaznának, további költségekkel járna a múzeumok és a kulturális örökség részét képező helyszínek számára, és még körülményesebbé tenné e felhasználók számára annak a célnak az elérését, hogy az integrált kártevő-mentesítés keretében felhagyjanak a veszélyesebb hatóanyagok használatával.

(17) 2019-ben a biocid termékekért felelős illetékes hatóságok bizottsági szakértői csoportjának több ülésén is ([5]) eszmecsere folyt az in situ előállított nitrogénre vonatkozóan az 55. cikk (3) bekezdése szerinti lehetséges eltéréssel kapcsolatban.

(18) Emellett az in situ előállított nitrogénből álló termékekre vonatkozó eltérés iránti, Ausztria által előterjesztett első kérelem benyújtását követően az Európai Vegyianyag-ügynökség a Bizottság felkérésére nyilvános konzultációt folytatott az említett kérelemről, lehetővé téve valamennyi érdekelt fél számára véleményének kifejtését. A beérkezett 1 487 észrevétel túlnyomó többsége támogatta az eltérést. Számos válaszadó kitért a rendelkezésre álló alternatív technikák hátrányaira: a hőkezelés károsíthat bizonyos anyagokat; más hatóanyagok használata olyan mérgező maradékanyagokat hagy a műtárgyakon, amelyek azután fokozatosan felszabadulva kijutnak a környezetbe; a gázpalackokba töltött nitrogén használata nem teszi lehetővé a relatív páratartalom szabályozását a kezelt területen, amire pedig szükség van bizonyos anyagok kezelése esetén.

(19) A múzeumokat és kulturális örökségi helyszíneket képviselő két nemzetközi intézmény – a Múzeumok Nemzetközi Tanácsa, valamint a Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsa – kifejezte azt a szándékát, hogy kérelmet kíván benyújtani az in situ előállított nitrogénnek az 528/2012/EU rendelet I. mellékletbe való felvételére vonatkozóan, ami lehetővé tenné a tagállamoknak számára, hogy az említett rendelet 55. cikkének (3) bekezdése szerinti eltérés nélkül engedélyezzék az in situ előállított nitrogénből álló termékeket. Ugyanakkor egy ilyen kérelem értékelésének elvégzése, a hatóanyagnak az 528/2012/EU rendelet I. mellékletébe való felvétele és a termékengedély megszerzése időbe telik.

(20) A kérelemből az derül ki, hogy nem állnak rendelkezésre megfelelő alternatívák Franciaországban, mivel a jelenleg rendelkezésre álló alternatív technikák mindegyikének vannak hátrányai vagy azért, mert nem alkalmas az összes anyag kezelésére, vagy pedig gyakorlati okok miatt.

(21) Mindezen érvek alapján helyénvaló azt a következtetést levonni, hogy az in situ előállított nitrogén Franciaországban elengedhetetlen a kulturális örökség védelméhez, és nem állnak rendelkezésre megfelelő alternatívák. Franciaország számára tehát lehetővé kell tenni, hogy a kulturális örökség védelme érdekében engedélyezhesse az in situ előállított nitrogént tartalmazó biocid termékek forgalomba hozatalát és felhasználását.

(22) Az in situ előállított nitrogénnek az 528/2012/EU rendelet I. mellékletébe történő lehetséges felvétele, valamint azt követően az in situ előállított nitrogénből álló termékeknek a tagállamok általi engedélyezése időbe telik. Ezért helyénvaló eltérést engedélyezni egy olyan időtartamra, amely lehetővé teszi az alapul szolgáló eljárások befejezését,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

Franciaország a kulturális örökség védelme érdekében 2024. december 31-ig engedélyezheti az in situ előállított nitrogént tartalmazó biocid termékek forgalomba hozatalát és felhasználását.

2. cikk

Ennek a határozatnak a Francia Köztársaság a címzettje.

Kelt Brüsszelben, 2020. július 15-én.

a Bizottság részéről
Sztella KIRIAKÍDISZ
a Bizottság tagja

([5]) Az 528/2012/EU rendelet végrehajtásáért felelős tagállami illetékes hatóságok képviselőinek 2019. májusi 83., 2019. júliusi 84., 2019. szeptemberi 85. és 2019. novemberi 86. ülésén. Az ülések jegyzőkönyve elérhető a következő címen: https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0